

Prvi deo

Pre nego što sam strastveno zavoleo ijednu ženu, stavio sam srce na kocku i osvojila ga je Nasilnost. Ništa nisam znao o opojnom zanosu, ni iskrenom poveravanju, ni o strepnji u bojažljivim pogledima. Umesto da volim, večito sam bio silnik, čije usne nisu znale za preklinjanje. Uprkos svemu, žudeo sam za božanskim darom idealne ljubavi da me duhovno preporodi, ne bi li mi duša u telu buknila kao plamen na drvetu kojim se hrani.

Kad su mi Alisijine oči donele nesreću, već sam bio odustao od nade da ću osetiti čistu ljubav. Uzalud sam ruke – site slobode – pružao mnogobrojnim ženama preklinjući ih da im stave okove. Niko nije slutio o čemu sanjam. Mojim srcem je i dalje vladao muk.

Alisija je bila lak plen i prolazna veza: predala mi se bez oklevanja, puna vere u ljubav koju je u meni tražila. Nije ni pomišljala da se uda za mene onih dana kada su njeni rođaci, uz sveštenikovu podršku, kovali zaveru da nas venčaju, odlučni da me silom privole na brak. Lično mi je odala njihove podmukle planove.

– Umreću sama – govorila je. – Moja huda sudbina je prepreka na tvom putu ka budućnosti.

Kasnije, kad su je odbacili iz porodičnog okrilja i kad je sudija saopštio mom advokatu da će me baciti u tamnicu, jedne noći, u njenom skrovištu, rekao sam joj odlučno:

– Kako da te napustim? Bežimo! Prepuštam ti moju sudbinu, ali daj mi ljubav.

I pobjegli smo!

*

Te noći, prve noći u Kasanareu, nesanica mi je bila blizak drug.

Kroz gazu mreže za komarce, na bezgraničnom nebu, posmatrao sam kako trepere zvezde. Krošnje palmi koje su nam pružile zaklon utonule su u muk iznad nas. Beskonačna tišina lebdela je u vazduhu, bojeći u plavičasto proziran vazduh. Tik do moje viseće ležaljke, na uzanom poljskom krevetu, spavala je Alisija, nemirno dišući.

U mojoj izmučenoj duši probudiše se tad teskobne misli: Šta si učinio od sopstvene sudbine? Šta od ovog devojčeta koje žrtvuješ strasti? Šta bi s tvojim snovima o slavi, sa čežnjom za pobedom, i prvim nagoveštajima priznanja? Bezumniče! Spona koja te spaja sa ženama, čvor je koji vezuje dosada. Iz detinjeg ponosa svesno si obmanuo sebe, pripisujući tom stvorenju ono što nisi pronašao ni u jednoj drugoj ženi, a znao si već da se ideal ne traži; čovek ga nosi u sebi. Kad jednom zadovoljiš hir, šta još vredi to telo koga se domogneš po tako visokoj ceni? Jer Alisijina duša ti nikad nije pripadala, i premda sad primaš toplotu njene krvi i osećaš njen dah na ramenu, nalaziš se, duhovno, daleko od nje koliko i od tihog sazvežđa koje se već nadvija nad horizontom.

U tom trenu osetio sam malodušnost. Nije me obeshrabrila odgovornost za moje postupke, već me je preplavljivao osećaj zasićenja devojkom. Ne bih morao da uložim preveliki trud da je posedujem, čak i po cenu najvećih ludosti; ali šta posle ludosti i posedovanja...?

Kasanare i jezive priče o njemu nisu me plašili. Nagon za pustolovinama podsticao me je da im prkosim, uveren da

ću iz beskrajnih pampi izaći nepovređen i da ću jednog dana, u nepoznatim gradovima, osetiti nostalgiju za proživljenim opasnostima. Ali Alisija me je sputavala poput okova. Da je barem bila odlučnija, manje neiskusna, okretnija! Sirotica je otišla iz Bogote u mučnim okolnostima; nije znala da jaše, od sunca bi joj pozlilo, a kad je povremeno želela da pešači, od mene se očekivalo da je strpljivo sledim vodeći konje za ular.

Nikad nisam pokazivao takvu krotkost. Kao begunci, napredovali smo sporo, nije bilo mogućnosti da skrenemo s puta i izbegnemo susret sa prolaznicima, uglavnom seljanima koji su zastajali zapitkujući me ganuto: – Gazda, što devojka plače?

Kroz Kakesu je valjalo proći noću, da nas vlasti ne bi zaustavile. Više puta sam pokušao da pokidam telegrafske žice vezujući ih uzdom svog konja; ali sam od tog poduhvata odustao iz potajne želje da budem uhapšen i da mi se na taj način, pošto se oslobodim Alisije, vrati ona sloboda duha koja se nikad ne gubi u zatočeništvu. Prvu noć smo proveli van sela, a potom smo, provlačeći se kroz šuštavu trsku koju su naša kljusad krunila dok su prolazila, skrenuli ka poljani kraj reke i sklonili se u kolibu u kojoj je radio mlin za šećer. Izdaleka smo ga čuli kako stenje, a na blistavom plamenu vatre na kojoj se kuvala melasa, poigravale su senke volova koji su okretali osovину i dečaćića koji ih je terao. Neke žene su spremile večeru i dale Alisiji napitak od kuvanih trava da joj smiri groznicu.

Tamo smo ostali nedelju dana.

*

Radnik kog sam poslao u Bogotu po vesti, doneo je uznemiravajuće novosti. Pukla je bruka, a ogovaranja zlonamernika samo su dolivala ulje na vatru; pričalo se o našem bekstvu i novine su iz svega toga izvlačile korist. Pismo prijatelja kome

sam se obratio s molbom da posreduje, završavalo se rečima: „Uhapsiće vas! Kasanare vam je jedino utočište. Ko je mogao pomisliti da će čovek kao ti spas tražiti u pustinji?“

Istog popodneva Alisija mi je skrenula pažnju da nas smatraju sumnjivim gostima. Gazdarica kuće ju je pitala da li smo brat i sestra, zakonski bračni par ili samo prijatelji, i ljubazno ju je zamolila da joj pokaže neki od novčića koje smo pravili, u slučaju da smo ih izrađivali, „jer nema ničeg lošeg u tome, ako se uzme u obzir zategnuto novčano stanje“. Sledećeg dana smo krenuli na put pre zore.

– Alisija, zar ne misliš da bežimo od utvare kojoj smo sami dali moć? Zar ne bi bilo bolje da se vratimo?

– Toliko govoriš o tome da sam ubeđena da sam ti dosadila! Zašto si me poveo? Jer ova ideja je potekla od tebe. Odlazi, ostavi me na miru! Ni ti ni Kasanare niste vredni truda!

I ponovo briznu u plač.

Pomisao da se nesrećnica oseća bespomoćno rastužila me je, jer već mi je bila otkrila uzrok svog jada. Nameravali su da je udaju za nekog vremešnog zemljoposjednika, u vreme kad me je upoznala. Još kao devojčica zaljubila se u svog rođaka, bledunjavog i bolešljivog momčića, s kojim se u tajnosti verila; onda sam se pojavio ja, a starac, uznemiren zbog opasnosti da mu ne preotmem plen, još više ju je zasipao poklonima i stegao je opsadu uz pomoć oduševljene rodbine. Alisija se tada, u potrazi za oslobođenjem, bacila meni u zagrljaj.

Opasnost, međutim, nije bila prošla: starac je, uprkos svemu, želeo da se oženi njome.

– Pusti me – ponovila je sjahavši s konja. – Ništa mi ne treba od tebe! Pešice ću na ovim putevima tražiti milosrdnu dušu! Gade jedan! Neću ništa od tebe.

Ja, koji sam živeo dovoljno dugo da znam da nije mudro odgovarati ljutitoj ženi, ostadoh nem, ratoborno nem, dok je ona, sedeći na travi, grčevitom rukom čupala busenje trave...

– Alisija, ovako dokazuješ da me nikad nisi volela.

– Nikad!

I skrenu pogled na drugu stranu.

Potom se požalila da je bezočno varam:

– Misliš da nisam primetila da juriš za onom devojkom dole? I ono silno pretvaranje da je osvojiš! A ovamo me uveravaš da kasnimo zbog mog narušenog zdravlja. I, ako je sad ovako, šta će biti kasnije? Pusti me! U Kasanare nikad, a s tobom ni u raj!

Ovaj prekor na račun mog neverstva naveo me je da porcrvenim. Nisam znao šta bih rekao. Rado bih zagrljio Alisiju, zahvalivši joj za ljubomoru oprostajnim zagrljajem. Ako hoće da je ostavim, zar sam ja kriv?

I dok sam silazio s konja ne bih li joj ponudio neko na brzinu smišljeno objašnjenje, ugledali smo čoveka kako galopira niz padinu u našem pravcu. Usplahirena, Alisija me zgribe za ruku.

Čovek sjaha nedaleko od nas i krenu ka nama sa šeširom u ruci.

– Dozvolite mi da vam se obratim, gospodine.

– Ja? – uzvratih odrešito.

– Da, vaša milosti.

I odgurnuvši kraj svog ponča u stranu, pruži mi smotuljak papira.

– Moj kum me šalje da vam uručim ovo obaveštenje.

– Ko je vaš kum?

– Moj kum je predsednik opštine.

– Ovo nije za mene – odgovorih vraćajući mu papir a da ga nisam ni pročitao.

– Zar nisu vaše milosti bile u mlinu?

– Nikako. Idem u Viljavisensiju gde ću biti načelnik, a gospođa je moja supruga.

Čuvši ove tvrdnje, čovek se pokoleba.

– Mislio sam – mucao je – da su vaše visosti kovači novca. Iz kolibe su u selo poslali poruku da vas nadležni uhapsu ali moj kum je na imanju i gradsku kuću otvara samo pijačnim danima. Primio je i više telegrama, a pošto sam ja sad jedini komesar...

Ne davši mu vremena za dalja objašnjenja, naložih mu da približi gospođinog konja. Alisija je, da sakrije bledilo, prekrila lice velom šešira. Nametljivac nas je gledao kako se spremamo da krenemo ne progovorivši ni reč. A onda najednom uzjaha svoju kobilu i dok se smeštao u samar koji mu je služio kao sedlo, stade kraj nas osmehujući se:

– Vaša milosti, molim vas da mi se ovde potpišete, da moj kum vidi da sam ja svoju dužnost ispunio. Potpišite se kao načelnik.

– Imate li pero?

– Ne, ali usput ćemo ga nabaviti. U suprotnom, predsednik opštine će me otpustiti.

– Kako to? – upitah ga ne zaustavljajući se.

– Kamo sreće da vaša milost može da mi pomogne, ako je istina da ćete biti državni službenik. Problem je u tome što na mene svaljuju krivicu da sam ukrao junicu i doveli su me ovamo kao zarobljenika, ali kum je odredio da mi celo selo bude zatvor; a onda, pošto im je falio komesar, tu je čast meni dodelio. Zovem se Pepe Moriljo Nijeto, ali mi nadenuše nadimak Pipa.

Govorljivi kradljivac stoke jahao je s moje desne strane i prepričavao mi svoja stradanja. Zatražio mi je torbu sa stvarima i prebacio je preko konja vodeći računa da ne padne.

– Nemam ni za pristojan pončo – reče. – A situacija je takva da sam i bos. Evo ovaj šešir, koji vaše milosti vide, imam više od dve godine. Nabavio sam ga u Kasanareu.

Čuvši to, Alisija bojažljivo pogleda čoveka.

– Živeli ste u Kasanareu? – upita ga.

– Jesam, vaša milosti, i poznajem ravnicu i plantaže ka-
učuka uz reku Amazon. Silne sam tigrove i zmiје potamario
uz božju pomoć.

Uto naiđosmo na mazgare koji su vodili svoje životinje.
Pipa ih zamoli:

– Učinite mi uslugu i pozajmite mi olovčicu za jedan pot-
pis.

– Nemamo ti mi to.

– Vodite računa da mi ne govorite o Kasanareu u gospo-
đinom prisustvu – rekoh mu tiho. – Budite uz mene i, čim se
ukaže prilika da ostanemo sami, prenećete mi sve što bi moglo
biti zanimljivo jednom načelniku.

Jezičavi Pepe je pričao kao navijen, obilato preterujući.
Prenoćio je s nama u okolini Viljavisensija, preobrazivši se u
Alisijinog paža i zabavljajući je svojim pričama. Iste noći je
klisnuo, ukravši mi konja sve sa sedlom.

*

Dok su mi ove uspomene maglile pamćenje, najednom blesnu
crvenkasta svetlost. Bila je to vatra postojanog plamena, po-
stavljena nedaleko od visećih ležaljki da rastera tigrove i ostale
opasnosti koje su vrebale noću. Klečeći pred njom kao pred
nekim božanstvom, don Rafo ju je raspirivao svojim dahom.

Za to vreme tišina je i dalje gospodarila tim melanho-
ličnim pustarama, a u moju dušu se uvlačio osećaj beskonač-
nosti koji je dopirao s obližnjih zvezda.

I opet sam se vratio sećanjima. Sa danom koji je zamakao
nepovratno je potonula i polovina mog bića, te mi je valjalo
upustiti se u novi život, drugačiji od pređašnjeg, izlažući opa-
snosti preostalu mladost i sve svoje snove, jer kad nanovo
budu procvetali, možda neću imati kome da ih podarim ili
će nepoznati bogovi zauzeti oltare kojima behu namenjeni.